

Vraag:

Graag had ik van jullie vernomen hoe men een speendip kan vermijden of minimaliseren.

Antwoord:

Het is belangrijk dat de stress voor de biggen, op het moment van spenen, zo veel mogelijk beperkt wordt. Gestresseerde biggen zullen gevoeliger zijn voor een speendip.

Volgende factoren spelen een rol in de speenstress bij de biggen:

* **Verhokken van de biggen**

Om de biggen niet te veel te stresseren bij het spenen is het aangewezen om de biggen niet onmiddellijk te verhokken. Indien je de mogelijkheid hebt om de biggen nog enkele dagen in de kraamafdeling te laten zitten, is dit zeker aangewezen. In de praktijk is dit echter meestal niet mogelijk en worden de biggen onmiddellijk na spenen naar de biggenbatterij verplaatst.

Het verhokken van biggen dient op een rustige manier te verlopen. Het gebruik van drijfschotten vergemakkelijkt het verhokken van biggen. Varkens worden vrij snel afgeleid. Zorg er daarom voor dat geen materiaal in de gang staat, waarbij de varkens halt houden. Het halt houden van de varkens zou de tijd voor het verhokken en de stress doen toenemen. Varkens hebben de neiging om van het donker naar het licht te lopen, verlicht daarom de ruimte waar de varkens heen moeten goed.

* **Conditie van de speenbiggen**

Speen de biggen op voldoende gewicht: goed begonnen is half gewonnen. Streef naar een big van 6 kg op een speenleeftijd van drie weken en 7,5 kg op een speenleeftijd van vier weken. Het gedrag van de biggen bij het spenen wordt in principe al in de kraamstal bepaald. Rustige biggen zullen eerder rustige nakomelingen hebben, terwijl onrustige zeugen eerder onrustige gestresseerde biggen zullen hebben.

* **Het mengen van tomen**

Beperkt het mengen van tomen zo veel mogelijk. Wanneer tomen worden gemengd, moet de rangorde binnen de groep opnieuw worden bepaald. Dit zal stress met zich meebrengen voor de biggen. In de praktijk is het meestal niet mogelijk om geen tomen te mengen, maar beperkt het mengen van tomen bijvoorbeeld tot twee tomen. Het zo weinig mogelijk vermengen van tomen is niet alleen kort na het spenen belangrijk, maar ook in de latere opfokfases. Naast de stress, die gepaard gaat met vermengen van tomen, zal de kiemverspreiding in het compartiment toenemen.

* **Hokbezetting**

Een te hoge hokbezetting brengt stress met zich mee en is dus (na het spenen) te vermijden. In het Koninklijk besluit van 15 mei 2003 werden volgende minimumnormen vastgesteld.

Tabel 1: Minimumnormen vereiste oppervlakte biggen (Bron: KB 15 mei 2003)

Gemiddeld diergewicht	Vereiste oppervlakte
Tot 10 kg	0,15 m ² /dier
10 tot 20 kg	0,20 m ² /dier
20 tot 30 kg	0,30 m ² /dier

* **Voeder**

Zorg dat de biggen onmiddellijk na spenen voldoende voeder kunnen opnemen. Voor het spenen krijgen de biggen best speenvoeder (of prestarter) verstrekt, om de biggen al vast voeder te leren opnemen. Verstrek in de eerste vier dagen na het spenen extra voeder om de voeropname te stimuleren. Verander op het speenmoment niet van voeder, maar blijf enkele dagen na spenen het voeder dat ze gewoon zijn, doorgeven. Wanneer je overschakelt op een ander voeder doe je dit best geleidelijk. Plotse voederovergangen brengen stress met zich mee, waardoor de biggen minder voeder zullen opnemen. Daarnaast moet je ervoor zorgen dat er genoeg voederplaatsen zijn in het hok. Er wordt aangeraden om minstens één eetplaats per 8-10 biggen te voorzien. Zoals reeds aangehaald verstrek je de eerste dagen na spenen best extra voeder, hiervoor creëer je best extra voederplaatsen (1 voederplaats per 2 biggen) m.b.v. ronde voederschalen die je vastmaakt in de rooster. Het voeder moet verstrekt worden in kleine porties, zodat dagelijks vers voeder aan de biggen kan worden verstrekt. De vorm waarin het voeder wordt aangeboden, speelt ook een rol. Zo nemen jonge biggen makkelijker vloeibare voeding op dan vast voeder. Het kan daarom nuttig zijn om pas gespeende biggen (met een laag speengewicht) vloeibaar voeder te geven, naast het vaste voeder.

* **Drinkwater**

De wateropname heeft bij varkens een grote invloed op de voederopname. Zorg daarom dat het drinkwater vlot toegankelijk is voor de biggen. Hierbij wordt geadviseerd om de drinknippel net boven de schouderhoogte van de biggen te plaatsen. Wanneer er drinkbakjes aanwezig zijn in het hok, vul je deze best vooraf met vers water. Op deze manier leren de biggen snel waar drinkwater ter beschikking is. Er wordt geadviseerd om één drinknippel per 10-15 biggen te voorzien. De drinknippels moeten een debiet hebben van 0,5 l/min bij een lichaamsgewicht van 5 kg tot 1 l/min bij een lichaamsgewicht van 20 kg. Het drinkwater moet vers zijn en van goede kwaliteit. Er wordt aangeraden om de waterkwaliteit om de zes maand laten controleren.

Ter informatie worden de normen, die gelden voor de drinkwaterkwaliteit bij varkens, in onderstaande tabel weergegeven. Alle parameters die in de tabel staan, worden standaard onderzocht bij een wateronderzoek.

Tabel 2: Ter info de normen van de drinkwaterkwaliteit bij varkens (Bron: DGZ, 2012)

Normen bacteriologisch onderzoek	
Totaal kiemgetal bij 22°	< 100 000 kve/ml
Totaal kiemgetal bij 37°	< 100 000 kve/ml
Aantal Coliformen	< 100 kve/100 ml
Aantal E. Coli	< 100 kve/ml
Aantal Enterococcen	0 kve/100 ml
Aantal sulfiet reducerende Clostridia	0 kve/20 ml

Normen chemisch onderzoek	
pH	6,5 – 8
Totale hardheid	≤ 20°D
Chloride	≤ 1 000 mg/l
Nitrieten	≤ 0,5 mg/l
Nitraten	≤ 100 mg/l
Ammonium	≤ 2,0 mg/l
Magnesium	≤ 50 mg/l
Calcium	≤ 270 mg/l
Zoutgehalte	≤ 2 000 mg/l
Normen macroscopisch onderzoek	
Geur	Geurloos
Kleur	Kleurloos
Fysisch uitzicht	Helder

* **Voldoende verlichting**

De biggen komen na het verholken in een nieuwe omgeving terecht. Om de biggen te laten wennen aan de nieuwe omgeving wordt aangeraden voldoende te verlichten. Er wordt aangeraden om de eerste drie dagen 14 uur per dag de verlichting te laten branden. De biggen zullen sneller hun voeder- en drinkbak vinden en hierdoor minder energie verliezen.

* **Omgevingstemperatuur biggenbatterij**

Zorg dat de temperatuur van de biggenbatterij voldoende hoog is wanneer de biggen hier worden geplaatst. Biggen die het warm hebben, zijn veel actiever en nemen sneller voeder op. Bovendien moeten de biggen minder energie gebruiken om hun lichaamstemperatuur op peil te houden.

In de brochure 'ventilatie en klimaatbeheersing bij varkensstallen' zijn richtwaarden terug te vinden voor de vraagtemperatuur in varkensstallen. In onderstaande tabel vindt u de temperaturen terug, die worden geadviseerd als insteltemperatuur, in functie van diercategorie en seizoenen.

Tabel 3: Insteltemperatuur i.f.v. diercategorie en seizoen (Bron: Brochure ventilatie en klimaatbeheersing bij varkensstallen, 2009)

	Insteltemperatuur in de winter	Insteltemperatuur in de zomer
Biggen na spenen	26 °C	26 °C
Biggen 20 kg	22 °C	23 °C

* **Ventilatie**

Een minimum aan ventilatie is steeds nodig om voldoende schadelijke gassen af te voeren. In onderstaande tabel zijn de minimale en maximale ventilatienormen voor biggen weergegeven. Tot kanaal- en deurventilatie behoren systemen waarbij de lucht laag in de afdeling binnenkomt en tot plafondventilatie behoren de systemen waarbij de lucht hoog in de afdeling binnenkomt.

Tabel 4: Minimale en maximale ventilatienormen bij biggen (Bron: Brochure ventilatie en klimaatbeheersing bij varkensstallen, 2009)

	Minimale behoefte per dier		Maximale behoefte per dier	
	Kanaal- en deurventilatie	Plafondventilatie	Kanaal- en deurventilatie	Plafondventilatie
Pas gespeende biggen	2 m ³ /u	3 m ³ /u	10 m ³ /u	12 m ³ /u
Biggen 20 kg	4 m ³ /u	6 m ³ /u	15 m ³ /u	18 m ³ /u

* **Infectiedruk omgeving**

Zorg dat de biggenbatterij gereinigd, ontsmet en opgedroogd is vooraleer de biggen in de hokken worden geplaatst. Reinigen en ontsmetten is noodzakelijk om de ziektekiemen van vorige ronde te verwijderen. Na het spenen begint de immuniteit, dat de biggen meekregen van de zeug, af te bouwen en moeten de biggen zelf immuniteit beginnen opbouwen. De opbouw van immuniteit begint wanneer biggen geïnfecteerd worden door verschillende ziekteverwekkers. Het op gang helpen en houden van het immuniteitsapparaat vraagt veel energie van de jonge biggen.

Om de infectiedruk te reduceren of onder controle te houden is leegstand van de batterij belangrijk. Een leegstand van minimum enkele dagen wordt geadviseerd. Het gebruik van materialen per specifieke afdeling is belangrijk om de infectiedruk en versleping van ziektes onder controle te houden. Materialen in een specifieke kleur per afdeling vergemakkelijkt het naleven hiervan.

Onderstaande personen werden geconsulteerd en hebben een nuttige bijdrage geleverd bij de formulering van dit antwoord:

- Bert Driessen - Katholieke Hogeschool der Kempen
- Jos Van Thielen - Katholieke Hogeschool der Kempen
- Sam Millet – Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek, Eenheid Dier
- Raf Van Buynder - Technisch Instituut Sint Isidorus
- Rony Geers – Katholieke Universiteit Leuven, faculteit Bio-ingenieurswetenschappen

Dit antwoord werd door het Varkensloket en de leden van het Praktijkcentrum varkens met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld. Er wordt evenwel geen enkele garantie gegeven omtrent de juistheid of de volledigheid van het antwoord op uw vraag. De gebruiker van dit antwoord ziet af van elke klacht tegen het Varkensloket, de leden van het Praktijkcentrum varkens of zijn medewerkers, van welke aard ook, met betrekking tot het gebruik van het gegeven antwoord. In geen geval zal het Varkensloket, het Praktijkcentrum varkens of zijn medewerkers aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele nadelige gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van dit antwoord.